

מלאכת מלבן – מכבס – טור, ב"י והלכה

טור סימן שב

מותר ליתן מים על גב מנעל לשכשכו אבל אסור לכבסו במים.
ובגד שיש עליו לכלוך אסור אפילו לשכשכו שזהו כבוסו אלא מקנחו בסמרטוט.
ר"ת כתב דלא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו היכא שהוא דרך לכלוך כמו המסתפג באלונתית או המקנח במפה ומטעם זה התיר באשה שלכלך התינוק בגדיה במי רגלים שתטול ידיה ותקנחם באותו מקום לבטל המי רגלים שאין זה דרך ליבון אלא דרך לכלוך וגם אינה מכוונת אלא לבטל מי רגלים.
ראיתי כתוב בשם מהר"ם מרוטנבורק דלא אמרינן שרייתו זהו כבוסו אלא בבגד פשתן אבל לא בשל צמר ומטעם זה התיר ליתן מים על בגד צמר שנפל עליו יין והיה מפקפק לנגב הידים בבגד פשתן אלא בבגד צמר. ואני תמה אם אמרו שיש חילוק בין צמר לפשתן שאינו מחלק בגמרא אלא בין עור לבגד אבל כל בגדים שוין.
בגד שנפל עליו יין אין נותנין עליו מים ולנגב הידים שרי כיון שאין בו אלא דבר מועט אין בו משום כיבוס.

בית יוסף

נ"ל דאפילו לרבינו תם אסור ליטול ידיה על אותו מקום דמים הנוטפים מידי אף על גב דשופכים נינהו מכל מקום כיון שאין בהם שום לכלוך חזו לכיבוס ואסור ולא התיר רבינו תם אלא לקנח ידיה וכגון שהמי רגלים מועטים כמו שדרך התינוקות להטיל מים בתוך בגדי עטיפותיהם ואין נזל מהמי רגלים לבגד האם כי אם טיפות דבר מועט דסגי ליה לבטלו בקינוח ידיה במקום ההוא.
מהתוספות משמע שדוקא היכן שיש טיפת דם או טינוף אמרינן שרייתו זהו כיבוסו. וכתב הרא"ש שאפילו הושחר הבגד מחמת לבישה או תשמיש כיון שאין עליו טינוף לא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו. אבל רבינו (הטור) כתב בסימן שלד: טלית שאחז בה האור יכול ליתן עליו משקין כגון יין שאינו דרך כיבוס אך לא מים משום כיבוס. מכאן שסובר שאף על פי שאין בבגד שום טנוף אמרינן שרייתו זהו כיבוסו וכדברי רשב"ם (תוספות קכ). ונראה שטעמו של רבינו (הטור) משום שכשכתבו התוספות דלא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו בדבר שאינו כי אם לכלוך ביטל את התירוץ הראשון, ואפילו בדבר שאין בו טנוף אמרינן שרייתו זהו כיבוסו כל שאינו דרך לכלוך. אבל סמ"ג, סמ"ק והתרומה פסקו כתירוץ זה שכל שאין בו טינוף לא אומרים שרייתו זהו כיבוסו. ומיהו כתבו שאף על פי שאין בו טינוף אסור לשרותו במים שמא לידי סחיטה.
כתוב בתשב"ץ בשם הר"מ שאסור לנגב כוס שהיה בו מים או יין במפה משום דאתי לידי סחיטה או ליבון ולא דמו למה שמנגב ידיו במפה או בחלוק לפי שידיו מלוכלכות.

הלכה

משנה ברורה הקדמה

המלבן הוא מאבות מלאכות, וליבון שייך בין בצמר ובין בפשתן ובכל שאר מינים שדרכן להתלבן. וליבון מקרי בכל דבר שדרך הצמר והפשתן להתלבן עי"ז.
המכבס בגדים הוא תולדת מלבן וחייב וכן הסוחטן שהסחיטה ג"כ מצרכי כיבוס היא. וכיבוס שייך בעורות הרכין וי"א אף בקשין. אך יש חילוק בין עורות לבגד דבעורות לא מקרי כבוס עד שיהיה כיבוס גמור ובבגדים שרייתן במים זו היא כיבוסו וחייב משום מכבס בין בגדים לבנים בין צבועים.
בדין שרייתן היא כיבוסו יש דעות בפוסקים - י"א שדוקא כשיש איזה דבר לכלוך על הבגד דהשרייה מעביר הכלוך אבל אם אין שם לכלוך ואפילו הושחר מחמת לבישה לא נקרא כבוס ע"י שרייה לבד אם לא שמכבסן ממש או סוחט את מימיהן, ומ"מ אסור לשרותן מדרבנן גזירה שמא יבוא לסחיטה. וי"א שאפילו אין עליהם לכלוך כלל אמרינן שרייתן היא כיבוסו.
וכ"ז דוקא אם הוא דרך כבוס אבל אם הוא דרך לכלוך כגון שנטל ידיו במים ומקנחן במפה ואפילו אם היו המים טפוחים הרבה על ידיו וע"י קינוחו הוטפח המפה לא שייך בזה שרייתו היא כיבוסו כי דרך לכלוך הוא. ויש מחמירין עוד שאם היו המים מרובין אפילו כשהוא דרך לכלוך אמרינן שרייתו היא כיבוסו וע"כ הם סוברים דכשנטל ידיו ורוצה לנגבן במפה יראה לנער ידיו עד שלא ישאר עליהם רק מעט מים ואז מותר.

שו"ע סימן שב

ט. מותר ליתן מים על גב מנעל לשכשכו, אבל לכבסו, דהיינו שמשפשף צדו זה על זה, אסור. אבל בגד שיש עליו לכלוך, אסור אפילו לשכשכו, דזהו כבוסו, אלא מקנחו בסמרטוט בקל ולא בדוחק, פן יסוחט.
הגה: ובגד שאין עליו לכלוך, מותר לתת עליו מים מועטים ולא מרובים, שמא יסוחט. / ויש אוסרים בכל ענין.
משנה ברורה – יש להחמיר כיש אוסרים באיסור תורה.
ביאור הלכה – בעור למעשה יש להחמיר שלא לשפשף אף בעור קשה.

י. הרוחץ ידיו, טוב לנגבם בכח זו בזו ולהסיר מהם המים כפי יכלותו קודם שיקנחם במפה.
הגה: ויש שכתבו לזין לחוש לזה, ללא אמרינן שריית נגד זהו כבוסו כפי האזי גוונא, לזין זה רק דרך לכלוך, וכן נוהגין.
ולכן מותר לנגב ידיו בצנגד שהטיל בו חינוק מי רגלים, כדי לצטלם שאין זה רק דרך לכלוך צעלמא. אצל אסור ליתן מים ממש על המי רגלים כדי לצטלם.

יב. אסור לנגב כוס שהיה בו מים או יין, במפה, משום דאתי לידי סחיטה.
משנה ברורה - בשאר משקים מותר לנגב את הכוס ובכוס צר יש להחמיר אף בשאר משקים משום חשש סחיטה.
ובדבר רחב כגון שנשפך מים על שלחן וספסל לכו"ע מותר לקנחו בדבר שאין מקפיד.

שו"ע שיט סעיף טז - מים שיש בהם תולעים, מותר לשתותן ע"י מפה בשבת.
מ"ב – אין מלבן כי אין לכלוך.

שו"ע סימן שלד סעיף כד - טלית שאחז בה האור יש אומרים שאין יכול ליתן עליו משקין כדי שיכבה כשיגיע להם, ויש אומרים שמותר לעשות כן בשאר משקים חוץ מן המים משום כיבוס, ויש מתירים אפילו במים. ודברי סברא שנית נראים. – משמע שמחמיר בבגד נקי.

ביאור הלכה - יש להחמיר בבגד נקי שיש בו כיבוס. והגר"א כתב שיש להקל אם אינו מתכוון לכיבוס.
- בדרך לכלוך נראה שמותר לכו"ע.